

DIRECTIVA 91/308/CEE din 10 iunie 1991
privind prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor
(91/308/CEE)

EMITENT: Consiliul
PRIMA PUBLICARE: Jurnalul Oficial nr. L 166/1991, p. 77 - 83
Descriptor CELEX: 31991L0308
Descriptor natural: Directivă 308 1991
Descriptor serial: Directivă 91 308

Numai legislația Comunităților Europene tipărită în ediția pe hârtie a Jurnalului Oficial al Uniunii Europene este considerată autentică.

CONSILIUL COMUNITĂȚILOR EUROPENE

având în vedere Tratatul de instituire a Comunităților Economice Europene, în special articolul 57 alineatul (2) prima și a treia teză, precum și articolul 100a,

având în vedere propunerea Comisiei*1),
în cooperare cu Parlamentul European*2),

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social*3),

întrucât folosirea instituțiilor de credit și a instituțiilor financiare în scopul spălării sumelor rezultate din activități infracționale, denumite în continuare "spălarea banilor", riscă să compromită în mod grav soliditatea și stabilitatea instituțiilor respective, ca și fiabilitatea sistemului financiar în general, care ar pierde astfel încrederea publicului;

întrucât, în absența unei acțiuni comunitare împotriva spălării banilor, statele membre ar putea fi obligate, pentru a-și proteja sistemul financiar, să adopte măsuri care s-ar dovedi incompatibile cu realizarea pieței unice; întrucât, pentru a-și facilita activitățile cu caracter infracțional, cei care se ocupă cu spălarea banilor ar putea încerca să profite de libera circulație a capitalurilor și de libera prestare de servicii pe care o implică spațiul financiar integrat, în situația în care anumite măsuri de coordonare nu ar fi adoptate la nivelul Comunității;

întrucât spălarea banilor are o influență clară asupra dezvoltării crimei organizate, în general, și a traficului cu stupefiante în particular; întrucât opinia publică devine din ce în ce mai conștientă de faptul că a combate spălarea banilor reprezintă unul dintre mijloacele cele mai eficiente de combatere a acestor activități cu caracter infracțional, care constituie o amenințare deosebită pentru societățile din statele membre;

întrucât spălarea banilor trebuie combătută în principal prin măsuri de drept penal și în cadrul unei cooperări internaționale între autoritățile

judiciare și de poliție, așa cum s-a făcut, în domeniul drogurilor, prin Convenția Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit cu stupefiante și cu substanțe psihotrope, adoptată la 19 decembrie 1988 la Viena, denumită în continuare "Convenția de la Viena" și așa cum a fost aceasta din urmă extinsă la toate activitățile cu caracter criminal prin Convenția Consiliului Europei privind spălarea, depistarea, sechestrarea și confiscarea sumelor rezultate din activitățile cu caracter infracțional, deschisă spre semnare la 8 noiembrie 1990 la Strasbourg;

Întrucât un demers penal nu trebuie să fie totuși singura strategie folosită în combaterea spălării banilor, dat fiind faptul că sistemul financiar poate juca un rol foarte eficient; întrucât, în acest context, este oportun să se facă referire la Recomandarea Consiliului Europei din 27 iunie 1980 și la Declarația de principii adoptată în decembrie 1988 la Basel de către autoritățile de supraveghere bancară din Grupul celor Zece, două texte care reprezintă un pas important în prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor;

Întrucât spălarea banilor se înscrie în general într-un context internațional care permite să se ascundă mai ușor proveniența infracțională a fondurilor; întrucât măsurile adoptate exclusiv la nivel național, fără a ține seama de o coordonare și de o cooperare internațională, ar avea efecte foarte limitate;

Întrucât orice măsură adoptată de Comunitate în acest domeniu trebuie să fie compatibilă cu celelalte acțiuni întreprinse de alte foruri internaționale; întrucât, în această privință, orice acțiune a Comunității ar trebui, în special, să țină seama de recomandările Grupului de acțiune financiară în privința spălării banilor, constituit în iulie 1989 cu ocazia conferinței la nivel înalt de la Paris a celor șapte state cele mai industrializate;

Întrucât Parlamentul European a cerut, în mai multe rezoluții, stabilirea unui program global al Comunității privind combaterea traficului cu stupefiante și care să cuprindă dispoziții referitoare la spălarea banilor;

Întrucât, în sensul prezentei directive, definiția spălării banilor se inspiră din definiția adoptată prin Convenția de la Viena; întrucât, dat fiind că, totuși, fenomenul spălării banilor se referă nu numai la rezultatul infracțiunilor de trafic cu stupefiante, ci și la rezultatul altor activități cu caracter infracțional (cum ar fi crima organizată și terorismul), este important ca statele membre să extindă, în sensul în care o permite legislația lor, efectele prezentei directive asupra rezultatului acestor activități, în măsura în care acest rezultat poate să atragă după sine operațiuni de spălare a banilor, care ar justifica sancțiuni pe acest temei;

Întrucât interzicerea spălării banilor prevăzută prin legislația statelor membre, sprijinită de măsuri adecvate și de sancțiuni, constituie o condiție necesară în combaterea acestui fenomen;

Întrucât, pentru a evita situațiile în care persoanele care se ocupă cu spălarea banilor profită de anonimat pentru a desfășura activități cu caracter infracțional, este necesar să se vegheze ca instituțiile de credit și instituțiile financiare să ceară identificarea clienților lor atunci când stabilesc relații de afaceri cu aceștia sau atunci când efectuează tranzacții care depășesc un anumit prag; întrucât această măsură trebuie extinsă, pe cât posibil, și asupra uzufructuarilor;

Întrucât instituțiile de credit și instituțiile financiare trebuie să păstreze cel puțin cinci ani copii sau referințe ale documentelor de identificare solicitate, ca și documentele justificative și înregistrările, constând în documente originale sau în copie având putere probatorie similară în raport cu legislația națională privind tranzacțiile, în scopul de a servi ca element probatoriu în orice anchetă legată de spălarea banilor;

Întrucât, pentru a păstra soliditatea și integritatea sistemului financiar și a contribui la combaterea spălării banilor, este necesar să se vegheze ca instituțiile de credit și instituțiile financiare să examineze cu o atenție sporită orice tranzacție care, dată fiind natura ei, este foarte probabil legată de spălarea banilor; întrucât, în acest scop, este necesar ca aceste instituții să fie deosebit de atente la tranzacțiile efectuate cu state terțe care nu aplică, în materie de combatere a spălării banilor, norme comparabile cu cele stabilite de Comunitate sau cu alte norme echivalente definite de foruri internaționale și pe care Comunitatea și le-a însușit;

Întrucât, în acest scop, statele membre pot cere instituțiilor de credit și instituțiilor financiare să consemneze în scris rezultatele investigației la care sunt obligate și să asigure autorităților care răspund de combaterea spălării banilor accesul la aceste rezultate;

Întrucât prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor reprezintă o sarcină care nu poate fi dusă la bun sfârșit de către autoritățile care răspund de lupta împotriva acestui fenomen fără cooperarea instituțiilor de credit sau a instituțiilor financiare, precum și a autorităților lor de supraveghere; întrucât secretul bancar trebuie ridicat în aceste cazuri; întrucât un sistem obligatoriu de declarare a operațiunilor suspecte, care garantează faptul că informațiile sunt transmise autorităților mai sus menționate fără a-i atenționa pe clienții vizați, este mijlocul cel mai eficient de a realiza această cooperare; întrucât o clauză specială de protecție este necesară pentru a scuti instituțiile de credit și instituțiile financiare, precum

și pe conducătorii și funcționarii acestora de răspunderea pentru încălcarea restricțiilor privind divulgarea informațiilor;

Întrucât informațiile primite de autorități prin aplicarea prezentei directive nu pot fi folosite decât în scopul combaterii spălării banilor; întrucât statele membre pot totuși să prevadă folosirea acestor informații în alte scopuri;

Întrucât instituirea, de către instituțiile de credit și de către instituțiile financiare, a unor proceduri de control intern și a unor programe de formare în acest domeniu sunt măsuri complementare fără de care celelalte măsuri conținute în prezenta directivă și-ar putea pierde eficacitatea;

Întrucât, dat fiind faptul că spălarea banilor poate fi efectuată nu numai prin intermediul instituțiilor de credit și al instituțiilor financiare, ci și prin intermediul altor tipuri de profesii și categorii de întreprinderi, statele membre trebuie să extindă toate sau o parte din dispozițiile prezentei directive astfel încât acestea să includă profesiunile și întreprinderile ale căror activități ar putea, în mod deosebit, să fie folosite în scopul spălării de capitaluri;

Întrucât este important ca statele membre să vegheze la adoptarea unor măsuri coordonate de către Comunitate atunci când există indicii serioase că profesii sau activități ale căror condiții de exercitare au făcut obiectul unei armonizări la nivel comunitar sunt folosite în scopul spălării banilor;

Întrucât eficacitatea eforturilor depuse pentru eliminarea spălării banilor depinde foarte mult de coordonarea continuă și de armonizarea măsurilor naționale de aplicare; întrucât o astfel de coordonare și de armonizare efectuate în cadrul diferitelor foruri internaționale impun, la nivel comunitar, o punere de acord între statele membre și Comisie în cadrul unui comitet de contact;

Întrucât fiecare stat membru trebuie să ia măsurile adecvate, dar și să sancționeze în mod corespunzător încălcarea acestor măsuri, pentru a asigura aplicarea deplină a dispozițiilor prezentei directive,

*1) JO C 106, 28.4.1990, p. 6 și JO C 319, 19.12.1990.

*2) JO C 324, 24.12.1990, p. 264 și JO C 129, 20.05.1991.

*3) JO C 332, 31.12.1990, p. 86.

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

ART. 1

În sensul prezentei directive:

- "instituție de credit" reprezintă o instituție în sensul articolului 1 prima liniuță din Directiva 77/780/CEE*4), astfel cum a fost modificată ultima

dată prin Directiva 89/646/CEE*5), precum și o sucursală, definită la articolul 1 a treia liniuță din directiva menționată și care este situată în Comunitate, a unei instituții de credit cu sediul social în afara Comunității;

- "instituție financiară" reprezintă o întreprindere, alta decât o instituție de credit, a cărei activitate principală constă în efectuarea uneia sau a mai multor operațiuni menționate la punctele 2 - 12 și 14 din lista anexată Directivei 89/646/CEE, precum și o societate de asigurări autorizată conform Directivei 79/267/CEE*6), astfel cum a fost modificată ultima dată prin Directiva 90/619/CEE*7), în măsura în care desfășoară activități care țin de directiva menționată anterior: această definiție include și sucursalele, situate în Comunitate, ale unor instituții financiare cu sediul social în afara Comunității;

- "spălarea banilor" reprezintă activitățile enumerate mai jos, comise cu intenție:

- convertirea sau transferul de bunuri despre care cel care le efectuează știe că provin dintr-o activitate cu caracter infracțional sau dintr-o participare la o astfel de activitate, în scopul de a disimula sau de a masca originea ilicită a numitelor bunuri sau de a ajuta orice persoană implicată în această activitate să scape de consecințele juridice ale actelor sale;

- disimularea sau mascarea naturii, a sursei, a amplasării, a dispoziției, a mișcării sau a proprietății reale a bunurilor sau a drepturilor referitoare la acestea despre care autorul știe că provin dintr-o activitate infracțională sau din participarea la o astfel de activitate;

- achiziția, deținerea sau folosirea unor bunuri știind, în momentul primirii acestor bunuri, că ele provin dintr-o activitate cu caracter criminal sau dintr-o participare la o astfel de activitate;

- participarea la unul dintre actele vizate la cele trei puncte precedente, asocierea pentru a comite actul respectiv, încercarea de a-l comite, faptul de a ajuta, de a incita sau de a sfătui pe cineva să îl comită sau faptul de a-i facilita executarea.

Cunoașterea, intenția sau motivația, ce trebuie să fie un element al activităților menționate la prezenta liniuță, pot fi stabilite pe baza unor stări de fapt obiective.

Se consideră tot spălare a banilor și situația în care activitățile aflate la originea bunurilor destinate spălării sunt localizate pe teritoriul unui alt stat membru sau pe cel al unui stat terț;

- "bunuri" reprezintă toate categoriile de active, corporale sau necorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și actele juridice sau documentele atestând proprietatea asupra acestor active sau asupra drepturilor legate de ele;

- "activitate cu caracter infracțional" reprezintă o infracțiune definită la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Convenția de la Viena, precum și orice altă activitate cu caracter infracțional definită ca atare pentru nevoile prezentei directive de către fiecare stat membru;

- "autorități competente" reprezintă autoritățile naționale abilitate, în temeiul unei legi sau al unei reglementări, să controleze instituțiile de credit sau instituțiile financiare.

*4) JO L 322, 17.12.1977, p. 30.

*5) JO L 386, 30.12.1989, p. 1.

*6) JO L 63, 13.3.1979, p. 1.

*7) JO L 330, 29.11.1990, p. 50.

ART. 2

Statele membre trebuie să se asigure că spălarea banilor, definită în prezenta directivă, este interzisă.

ART. 3

(1) Statele membre trebuie să se asigure că instituțiile de credit și instituțiile financiare cer identificarea clienților lor printr-un act doveditor atunci când stabilesc relații de afaceri, în special atunci când deschid un cont bancar sau un cont de economii sau oferă servicii de păstrare a bunurilor.

(2) Obligația de identificare este de asemenea valabilă pentru orice tranzacție care se ridică la sau depășește suma de 15 000 ECU cu clienți, alții decât cei menționați la alineatul (1), indiferent dacă se efectuează una sau mai multe operațiuni între care pare să existe o legătură. În cazul în care suma nu este cunoscută în momentul în care se încheie tranzacția, instituția implicată trebuie să inițieze identificarea imediat ce cunoaște această sumă și constată că pragul este atins.

(3) Prin derogare de la alineatele (1) și (2), în cazul contractelor de asigurare încheiate de societățile de asigurare autorizate în temeiul Directivei 79/267/CEE, atunci când acestea desfășoară activități care sunt în legătură cu directiva menționată anterior, identificarea nu este necesară în cazul în care suma primei sau a primelor periodice care trebuie achitate în cursul unui an nu depășește 1 000 ECU sau în cazul achitării unei prime unice care nu depășește 2 500 ECU. În cazul în care suma reprezentând prima sau primele periodice ce urmează a fi plătite în cursul unui an sunt majorate până la depășirea pragului de 1 000 de ECU, se cere identificarea.

(4) Statele membre pot prevedea ca identificarea să nu fie obligatorie în cazul contractelor de asigurare de pensie, ce au fost încheiate în baza unui contract de muncă sau de activitate profesională a asiguratului, cu condiția

ca aceste contracte să nu comporte clauză de răscumpărare, nici să nu poată servi drept garanție pentru un împrumut.

(5) Dacă există îndoieli că clienții menționați la alineatele precedente acționează în nume propriu sau în cazul în care există certitudinea că aceștia nu acționează în nume propriu, instituțiile de credit și instituțiile financiare iau măsuri rezonabile pentru a obține informații asupra identității reale a persoanelor în numele cărora acționează acești clienți.

(6) Instituțiile de credit și instituțiile financiare trebuie să inițieze această identificare, chiar dacă valoarea tranzacției este inferioară pragurilor menționate anterior, de îndată ce există bănuiala de spălare a banilor.

(7) Instituțiile de credit și instituțiile financiare nu sunt supuse obligației de identificare prevăzută la prezentul articol în cazul în care clientul este o instituție de credit sau o instituție financiară reglementată prin prezenta directivă.

(8) Statele membre pot prevedea că obligația de identificare în legătură cu tranzacțiile menționate la alineatul (3) și (4) este îndeplinită atunci când se stabilește că plata tranzacției trebuie să se efectueze prin debitarea unui cont deschis pe numele clientului la o instituție de credit supusă obligației enunțate la alineatul (1).

ART. 4

Statele membre trebuie să se asigure că instituțiile de credit și instituțiile financiare păstrează, pentru a servi drept element probatoriu în cadrul oricărei anchete referitoare la spălarea banilor:

- cu privire la identificare: copiile sau referințe despre documentele cerute, pentru o perioadă de cel puțin cinci ani după încetarea relațiilor cu clientul;
- cu privire la tranzacții: documentele justificative și înregistrările constând în documente originale sau copii având putere de probă similară în raport cu legislația națională, pentru o perioadă de cel puțin cinci ani după desfășurarea tranzacțiilor.

ART. 5

Statele membre trebuie să se asigure că instituțiile de credit și instituțiile financiare examinează cu o atenție deosebită orice tranzacție despre care consideră în mod deosebit, dată fiind natura ei, că poate fi legată de spălarea banilor.

ART. 6

Statele membre trebuie să ia toate măsurile pentru ca instituțiile de credit și instituțiile financiare, precum și conducătorii și funcționarii acestora să coopereze cu autoritățile care răspund de lupta împotriva spălării banilor:

- informând, din proprie inițiativă, aceste autorități asupra oricărui fapt ce ar putea fi un indiciu pentru o spălare banilor;

- punând la dispoziția acestor autorități, la cererea lor, toate informațiile necesare conform procedurilor prevăzute de legislația aplicabilă.

Informațiile menționate la primul paragraf sunt transmise autorităților responsabile cu combaterea spălării banilor din statul membru pe teritoriul căruia este situată instituția care a furnizat aceste informații. Această transmitere se face în mod normal de persoana sau persoanele desemnate de instituțiile de credit sau de instituțiile financiare conform procedurilor prevăzute la articolul 11 alineatul (1).

Informațiile puse la dispoziția autorităților în conformitate cu primul paragraf pot fi folosite numai în scopul combaterii spălării banilor. Statele membre pot totuși prevedea ca aceste informații să poată fi folosite și în alte scopuri.

ART. 7

Statele membre trebuie să se asigure că instituțiile de credit și instituțiile financiare se abțin de la efectuarea tranzacțiilor despre care știu sau bănuiesc că sunt legate de spălarea banilor, înainte de a informa în acest sens autoritățile menționate la articolul 6. Aceste autorități pot, în condițiile prevăzute de legislația lor națională, să dea dispoziții ca operațiunea să nu fie executată. În cazul în care tranzacția respectivă este bănuită de a genera o operațiune de spălare a banilor și în situația în care abținerea de la astfel de tranzacții nu este posibilă sau poate să împiedice urmărirea beneficiarilor unei operațiuni suspectate de spălare a banilor, instituțiile vizate procedează imediat după aceea la informarea cerută.

ART. 8

Instituțiile de credit și instituțiile financiare, precum și conducătorii și funcționarii acestora nu trebuie să comunice clientului vizat sau unor terți faptul că au fost transmise autorităților informații în conformitate cu articolele 6 și 7 sau că o anchetă asupra spălării banilor este în curs.

ART. 9

Furnizarea de informații cu bună-credință către autoritățile care răspund de combaterea spălării banilor de către un funcționar sau un conducător al unei instituții de credit sau al unei instituții financiare, în conformitate cu articolele 6 și 7, nu constituie o încălcare a unei restricții de furnizare de informații impusă prin contract sau printr-un act cu putere de lege, normă sau măsură administrativă și nu antrenează nici un fel de răspundere pentru instituția de credit, instituția financiară, conducătorii și funcționarii lor.

ART. 10

Statele membre trebuie să se asigure că autoritățile competente informează autoritățile care răspund de combaterea spălării banilor dacă, în cursul inspecțiilor pe care le efectuează în instituțiile de credit sau în

instituțiile financiare sau în orice alt mod, descoperă fapte ce pot constitui proba unei spălări de capitaluri.

ART. 11

Statele membre trebuie să se asigure că instituțiile de credit și instituțiile financiare:

(1) instituie proceduri adecvate de control intern și de comunicare în scopul de a preveni și de a împiedica realizarea unor operațiuni legate de spălarea banilor;

(2) iau măsurile adecvate pentru a-și sensibiliza funcționarii față de dispozițiile conținute în prezenta directivă. Aceste măsuri includ participarea funcționarilor lor la programe speciale în scopul de a-i ajuta să recunoască operațiunile care pot fi legate de spălarea banilor și de a-i instrui asupra modului în care trebuie să procedeze într-un astfel de caz.

ART. 12

Statele membre trebuie să extindă integral sau parțial dispozițiile prezentei directive la profesiunile și categoriile de întreprinderi, altele decât instituțiile de credit și instituțiile financiare menționate la articolul 1, care exercită activități în mod special susceptibile de a fi folosite în scopul spălării de capitaluri.

ART. 13

(1) Se constituie pe lângă Comisie un comitet de contact, denumit în continuare "comitetul", care are drept misiune:

(a) să faciliteze, fără a aduce atingere articolelor 169 și 170 din tratat, o aplicare armonioasă a prezentei directive prin consultări periodice asupra problemelor concrete pe care le-ar ridica aplicarea sa și în legătură cu care schimburile de păreri ar fi considerate utile;

(b) să faciliteze consultări între statele membre în legătură cu condițiile și obligațiile mai riguroase sau suplimentare pe care le vor impune pe plan național;

(c) să consilieze Comisia, dacă este cazul, în legătură cu completările sau modificările care trebuie aduse prezentei directive sau în legătură cu adaptările considerate necesare, în special pentru a armoniza efectele articolului 12;

(d) să examineze oportunitatea de a include o profesiune sau o categorie de întreprinderi în domeniul de aplicare a articolului 12 atunci când s-a constatat că într-un stat membru această profesiune sau categorie de întreprinderi a fost folosită în scopul spălării banilor.

(2) Comitetul nu are drept misiune să aprecieze temeinicia hotărârilor luate în cazuri individuale de către autoritățile competente.

(3) Comitetul este format din persoane desemnate de statele membre și din reprezentanți ai Comisiei. Secretariatul acestuia este asigurat de către Comisie. Comitetul este prezidat de un reprezentant al Comisiei și se întrunește fie la inițiativa acestuia, fie la cererea delegației unui stat membru.

ART. 14

Fiecare stat membru ia măsurile adecvate pentru a asigura aplicarea integrală a tuturor dispozițiilor prezentei directive și, în mod deosebit, stabilește sancțiunile ce vor fi instituite în cazul constatării unor încălcări ale dispozițiilor adoptate în aplicarea prezentei directive.

ART. 15

Statele membre pot adopta sau menține în domeniul reglementat de prezenta directivă dispoziții mai stricte pentru a împiedica spălarea banilor.

ART. 16

(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare, în conformitate cu prezenta directivă, înainte de 1 ianuarie 1993.

(2) În momentul adoptării de către statele membre, aceste măsuri trebuie să conțină o referire la prezenta directivă sau să fie însoțite de o astfel de referire cu ocazia publicării lor oficiale. Metodele prin care se face o astfel de referire sunt hotărâte de către statele membre.

(3) Statele membre aduc la cunoștința Comisiei textul principalelor dispoziții de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.

ART. 17

Comisia întocmește, la un an după 1 ianuarie 1993, iar apoi ori de câte ori este nevoie, dar cel puțin o dată la trei ani, un raport asupra aplicării prezentei directive și îl supune Parlamentului European și Consiliului.

ART. 18

Prezenta directivă se adresează statelor membre.

Adoptată la Luxemburg, 10 iunie 1991.

Pentru Consiliu
Președintele
J.-C. JUNCKER

Declarația reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului

Reprezentanții guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului,

amintind faptul că statele membre au semnat Convenția Națiunilor Unite privind traficul ilicit de droguri și substanțe psihotrope, adoptată la 19 decembrie 1988 la Viena,

amintind de asemenea faptul că cea mai mare parte dintre aceste state au semnat, la 8 noiembrie 1990 la Strasbourg, Convenția Consiliului Europei privind spălarea, depistarea, sechestrarea și clasificarea veniturilor rezultate din activităților cu caracter infracțional,

conștiente de faptul că descrierea operațiunii de spălare a banilor*8), figurând la articolul 1 din Directiva 91/308/CEE, precum formularea din dispozițiile corespunzătoare ale convențiilor menționate anterior,

se angajează să ia, cel mai târziu la 31 decembrie 1992, toate măsurile necesare pentru a pune în vigoare o legislație penală care să le permită să își îndeplinească obligațiile decurgând din instrumentele amintite.

*8) JO L 166, 28.6.1991, p. 77.